

**Силабус курсу “Методика польових етнографічних досліджень”
2022–2023 навчального року**

Назва курсу	Методика польового етнографічного дослідження
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Глушко Михайло Степанович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології
Контактна інформація викладачів	m.s.hlushko@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	щосереди, 15:00–17:50 год. (Університетська, 1, ауд. 322)
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/metodyka-polovyh-etnografichnyh-doslidzen
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб забезпечити учасникам навчання знання, необхідні їм для наукової підготовки, організації та проведення польових етнографічних експедицій, методики дослідження різних ділянок традиційно-побутової культури етносу як універсальної людської системи.
Коротка анотація курсу	Курс “Методика польових етнографічних досліджень” є нормативною дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми «історія та археологія», яка викладається в IV семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Головна <i>мета</i> нормативного навчального курсу полягає в ознайомленні студентів з методикою виявлення, фіксації і зберігання польових етнографічних матеріалів як джерельної основи етнологічної науки. Під час викладу курсу буде зроблено наголос на організації польових етнографічних досліджень, науковій підготовці та матеріальному забезпеченні етнографічних експедицій, видах і методах польових етнографічних досліджень, правилах праці з інформаторами, ведення записів, опрацювання та оформлення польових етнографічних матеріалів для передавання в архів тощо.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження: Навч. посібник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 286 с.; 2. Етнографія України / За ред. С. А. Макарчука. – Львів: Світ, 2004. – 518 с. 3. Паньків М. І. Організація польових досліджень з етнографії: Посібн. – Івано-Франківськ, 2005. – 123 с.; іл.

4. *Hammersley M., Atkinson P.* Metody badań terenowych / Przełożył S. Dymczyk. – Poznań: Wyd-wo Zysk i S-ka, 2004. – 327 s.

Додаткова література:

1. Бойківщина: Історико-етнографічне дослідження / Відп. ред. Ю. Г. Гошко. – Київ: Наук. думка, 1983. – 304 с.
2. *Боряк О.* Матеріали з історії народознавства в Україні: Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII–XX ст.). – Київ: Українознавство, 1994. – 123 с.
3. *Вайнштейн С. И.* Актуальные вопросы полевого исследования традиционно-бытовых культур народов СССР // Сов. этнография. – 1985. – № 3. – С. 51–59.
4. *Вовк Хв.* Програма для збирання відомостей, дотичних народної побутової техніки (Arta of life) // Матеріяли до українсько-руської етнології. – Львів, 1899. – Т. 1. – С. 1–22 (окрема пагінація).
5. *Вовк Хв.* Студії з української етнографії та антропології. – Київ: Мистецтво, 1995. – 335 с.
6. *Гілевич І.* “Регіональні історико-етнографічний атлас України, Білорусії і Молдавії” і польові дослідження в Україні (друга половина 1960-х – початок 1970-х рр.) // Народознавчі зошити. – 2011. – № 3. – С. 401–412.
7. *Глушко М.* Колективний інформатор: переваги та недоліки інтерв’ю народознавця // Міфологія і фольклор. – 2016. – № 3–4. – С. 5–16.
8. *Глушко М.* Опрацювання та оформлення польових етнографічних матеріалів для здачі в архів на зберігання: методичні рекомендації. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 20 с.
9. *Глушко М.* Постчорнобильське експедиційне етнографічне дослідження Середнього Полісся (наукові здобутки, прогалини, завдання) // Народознавчі Зошити. – 2006. – № 3–4. – С. 321–327.
10. *Глушко М.* Співпраця етнолога з інформатором у сучасних умовах: ключові аспекти // Поле: збірник наукових праць з історії, теорії та методології польових досліджень: у 5 т. / За наук. ред. М. Гримич. – К.: Дуліби, 2014. – Т. 1: Вступ до спеціальності. – С. 119–126.
11. *Глушко М.* Народознавчі студії в Науковому товаристві імені Шевченка (1895–2020): Статті та матеріали. – Львів, 2022. – 662 с.
12. Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / Відп. ред. Ю. Г. Гошко. – Київ: Наукова думка, 1987. – 471 с.
13. *Дашкевич В.* Програми для етнографічного та краєзнавчого дослідження України // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії української культури ім. акад. Багалія. – Харків, 1927. – Т. 7. – Вип. 1. – С. 149–165; 1930. – Т. 9. – Вип. 2. – С. 159–160.
14. *Дикарев М.* Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді (вулицю, вечорниці, досвітки і складки) // Матеріяли до українсько-руської етнології. – Львів, 1900. – Т. 3. – С. 1–27 (окрема пагінація).
15. *Кирчів Р. Ф.* Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської трійці”. – К.: Наук. думка, 1990. – 339 с.
16. *Кожолянюк Г. К., Шестаков Ю. П.* Етнографічні експедиції та етнографічна практика: Навч. посібн. – Чернівці: Рута, 2000. – 63 с.

	<p>17. Лемківщина: Історико-етнографічне дослідження: У 2-х т. / Відп. ред. Ю. Гошко, С. Павлюк. – Львів: ІН НАН України, 1999. – Т. 1: Матеріальна культура. – 360 с.; 2002. – Т. 2: Духовна культура. – 417 с.</p> <p>18. Методичні поради та питальник для збирачів пам'яток етнографії, фольклору і топонімії / Підготували А. Данилюк, О. Купчинський. – Львів, 1989. – 46 с.</p> <p>19. <i>Наулко В. И.</i> Украинская этнологическая наука: современное состояние и перспективы развития // Этнографическое обозрение. – 2003. – № 6. – С. 115–123.</p> <p>20. Общественный, семейный быт и духовная культура населения Полесья / Отв. ред. В. К. Бондарчик. – Минск: Наука и техника, 1987. – 376 с.</p> <p>21. Поділля: Історико-етнографічне дослідження / Відп. ред. А. П. Пономарьов. – Київ: ВНКЦ “Доля”, 1994. – 499 с.</p> <p>22. Полесье. Матеріальна культура / Отв. ред. В. К. Бондарчик, Р. Ф. Кирчив. – Киев: Наук. думка, 1988. – 446 с.</p> <p>23. Полісся України: матеріали історико-етнографічного дослідження / Відп. ред. С. Павлюк, М. Глушко. – Львів: ІН НАН України, 1997. – Вип. 1: Київське Полісся. 1994. – 356 с.; 1999. – Вип. 2: Овруччина. 1995. – 373 с.; 2003. – Вип. 3: У межиріччі Ужа і Тетерева. 1996. – 338 с.</p> <p>24. Програма-запитальник для збирачів етнографічних пам'яток / Підготував М. Паньків. – Івано-Франківськ, 1991. – 43 с.</p> <p>25. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Уклад. Л. Орел, К. Міщенко. – Київ, 1995. – 230 с.</p> <p>26. Программа и вопросы по социальным отношениям и семейным обрядам: Для участников этнографических практик и экспедиций. – Омск, 1988. – 34 с.</p> <p>27. Свод этнографических понятий и терминов. – Москва: Наука, 1988. – [Вып. 2]: Этнография и смежные дисциплины. Этнографические субдисциплины. Школы и направления. Методы. – 223 с.</p> <p>28. <i>Тиводар М.</i> Закарпаття: Народознавчі роздуми. – Ужгород: Карпати, 1995. – 205 с.</p> <p>29. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах / За наук. ред. А. Пономарьова. – Опішне: “Українське Народознавство”, 1999. – Кн. 1. – 527 с.; Кн. 2. – 541 с.</p> <p>30. Фольклористична експедиційна практика. Організаційні засади проведення практики, документування й архівування матеріалів: Методичні рекомендації для студентів філологічного факультету спеціальності “фольклористика” / Уклали А. Вовчак, І. Довгалюк. – Львів: ТеРус, 2005. – 33 с.</p> <p>31. Холмщина і Підляшся: Історико-етнографічне дослідження / Відп. ред. В. Борисенко. – Київ: Родовід, 1997. – 383 с.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде: – Знати основні засади організації наукової польової етнографічної експедиції, правила підготовки й оформлення документів для

	здійснення етнографічної мандрівки, специфіку різних видів проведення наукових експедицій, методику пошуку і співпраці з інформаторами, методику виявлення та опису різних видів матеріальної і духовної культури, зберігання набутої інформації в польових умовах. – Вміти скласти програму-запитальник, вести основні документи експедиції в польових умовах, скласти науковий звіт експедиції, належно оформити зібрані польові етнографічні матеріали для передачі з метою зберігання в архіві.
Ключові слова	“Польова етнографія”, “пережитки”, наукові експедиції, наукова підготовка, програма-запитальник, інформатори, методика дослідження, збір польових етнографічних джерел, опрацювання зібраних польових етнографічних матеріалів.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	1. Польова етнографія – основа етнологічних досліджень (вступ). 2. З історії польових етнографічних досліджень традиційно-побутової культури українців. 3. Організація польових етнографічних досліджень. 4. Підготовка експедиційної експедиції. 5. Види і методи праці етнологів в польових умовах. 6. Способи збору вербальної етнографічної інформації. 7. Методика і практика праці з інформатором. 8. Методика і практика дослідження господарських занять. 9. Методика і практика дослідження матеріальної культури. 10. Методика і практика дослідження духовної культури. 11. Методика і практика дослідження суспільних стосунків. 12. Правила ведення і зберігання польових документів під час експедиції. 13. Правила опрацювання та оформлення польових етнографічних матеріалів для здачі в архів на зберігання.
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру, комбінований (тестовий, програма-запитальник)
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії, етнографії, географії та архівознавства , достатніх для сприйняття категоріального апарату з етнології, розуміння специфіки етнографічних джерел та їх значення для народознавчої науки
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, навчальні проекти, самостійна творча робота
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни, необхідний проектор, комп’ютер та лазерна указка
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: – опис фотоматеріалу – 5 балів ; – зразки паспортизації усної інформації – 10 балів ; – схематичні плани експедицій – 5 балів ; – підсумкове тестування – 30 балів ;

	<p>– програма-запитальник – 50 балів. Підсумкова максимальна кількість балів – 100% Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають домашні творчі роботи (опис фотоматеріалу; зразки паспортизації усної інформації схематичні плани експедицій) із заздалегідь обраної теми. Академічна добросовісність: Очікується, що під час виконання роботи студенти виявлять ініціативу і самостійне мислення, їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недобросовісності. Виявлення ознак академічної недобросовісності у творчій роботі аспіранта є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і сумлінно виконуватимуть самостійні роботи. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійних творчих роботах та бали за підготовлену студентом програмою-запитальником. При цьому обов’язково враховуються присутність на заняттях та активність студентів під час занять; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов’язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної добросовісності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Об’єкт етнографії як науки. 2. Предмет етнографічної науки. 3. Польова етнографія – основа етнологічної науки. 4. Метод “пережитків”. 5. Головні напрями польових етнографічних досліджень. 6. Польові народознавчі дослідження наприкінці XVIII ст. 7. Основні маршрути польової пошукової роботи членів Руської трійці. 8. Експедиційна праця Павла Чубинського. 9. Польові етнографічні дослідження членів НТШ. 10. Наукові експедиції Івана Франка. 11. Народознавчі експедиції Федора Вовка. 12. Напрями експедиційної роботи українських етнографів у 40–50-х роках XX ст. 13. Експедиційна робота задля підготовки “Регіонального історико-етнографічного атласу України, Білорусії та Молдавії”. 14. Постчорнобильські історико-етнографічні експедиції. 15. Стационарне етнографічне дослідження. 16. Переваги і недоліки маршрутних етнографічних експедицій. 17. Головні об’єкти польових експедиційних досліджень.

	<p>18. Послідовність наукової підготовки етнографічної експедиції.</p> <p>19. Визначте матеріально-технічне забезпечення наукової етнографічної експедиції.</p> <p>20. Наукові спостереження.</p> <p>21. Головні принципи фіксації речових матеріалів.</p> <p>22. Основні вимоги щодо збору етнографічної колекції.</p> <p>23. Типи анкет.</p> <p>24. Основні програми-запитальники кінця XVIII ст.</p> <p>25. Стан програмного забезпечення народознавства в НТШ.</p> <p>26. Сучасний стан програмного забезпечення етнографічної науково-пошукової роботи.</p> <p>27. Пошук і вибір інформаторів.</p> <p>28. Знайомство і правила праці з інформатором (інформаторами).</p> <p>29. Загальні методичні засади етнографічного дослідження виробничо-господарської діяльності етносу.</p> <p>30. Методика дослідження знарядь праці.</p> <p>31. Основні наукові засади дослідження житлово-господарського комплексу.</p> <p>32. Методика і практика дослідження традиційного вбрання.</p> <p>33. Експедиційне дослідження народного харчування.</p> <p>34. Методичні засади дослідження світоглядних уявлень і вірувань.</p> <p>35. Послідовність наукового опису традиційної календарно-побутової обрядовості.</p> <p>36. Методи і практика збору польових матеріалів про сімейну обрядовість.</p> <p>37. Методика і практика дослідження народних знань.</p> <p>38. Методичні засади етнографічного дослідження громади і громадського побуту.</p> <p>39. Методика експедиційного дослідження сім'ї та сімейного побуту.</p> <p>40. Загальні правила ведення польових документів.</p> <p>41. Правила зберігання документів в польових умовах.</p> <p>42. Загальні вимоги до оформлення польових етнографічних матеріалів.</p> <p>43. Вимоги і правила опрацювання та оформлення усних етнографічних матеріалів для передавання в архів.</p> <p>44. Вимоги і правила опрацювання та оформлення ілюстративних етнографічних матеріалів для передавання в архів.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>